ISSN:3030-332X
Impact factor: 9,493
International journal of scientific researchers

SURXANDARYO VILOYATIDA YANGI O‘ZBEKISTON DAVRIDA TURIZMNI MODERNIZATSIYALASHTIRISH VA INNOVATSION RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Husanov Salohiddin To’ra o’g’li
Aniq va ijtimoiy fanalar unversiteti
Tarix mutaxassisligi yo’nalishi 2- kurs magistranti
https://doi.org/10.5281/zenodo.20046665

Annotatsiya: Mazkur maqolada Yangi O‘zbekiston sharoitida Surxondaryo viloyatida turizm sohasini modernizatsiya qilish jarayonlari va uning innovatsion rivojlanish tendensiyalari kompleks ilmiy tahlil etiladi. Tadqiqotda hududning tabiiy-geografik, tarixiy-madaniy va ijtimoiy-iqtisodiy resurslari turizmni rivojlantirishdagi strategik omil sifatida o‘rganilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni joriy etish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, ekoturizm va madaniy turizm yo‘nalishlarini diversifikatsiya qilish jarayonlari tahlil qilingan. Maqolada davlat siyosati, hududiy dasturlar hamda investitsion loyihalarning turizm industriyasiga ta’siri ilmiy asosda yoritiladi. Shuningdek, global turizm bozoridagi o‘zgarishlar va ularning Surxondaryo viloyati turizm salohiyatiga moslashuvi ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari hududda turizmni barqaror rivojlantirish va raqobatbardosh turizm klasterlarini shakllantirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Surxondaryo viloyati, Yangi O‘zbekiston, turizm modernizatsiyasi, innovatsion rivojlanish, ekoturizm, madaniy turizm, raqamli turizm, turizm infratuzilmasi, investitsiya, turizm klasteri, barqaror rivojlanish.

Kirish: So‘nggi yillarda Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi doirasida iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini modernizatsiya qilish, raqamlashtirish va innovatsion rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Ushbu jarayonda turizm sohasi milliy iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan biri sifatida qaralib, uning hududiy rivojlanishini ta’minlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan. Ayniqsa, tabiiy-geografik jihatdan boy, tarixiy-madaniy merosga ega bo‘lgan Surxondaryo viloyati turizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega hudud sifatida ajralib turadi[1]. Surxondaryo viloyati O‘zbekistonning janubiy qismida joylashgan bo‘lib, u qadimiy sivilizatsiyalar chorrahasi sifatida Sharq va G‘arb madaniyatlarini bog‘lab kelgan muhim tarixiy hudud hisoblanadi. Bu hududda Termiz shahri kabi qadimiy shaharlarning mavjudligi, buddaviylik yodgorliklari, islom me’morchiligi obidalari hamda tabiiy rekreatsion resurslarning keng tarqalganligi uni xalqaro turizm xaritasida muhim o‘rin egallashiga asos bo‘ladi. Shu nuqtai nazardan, Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlantirish jarayonlarini ilmiy asosda o‘rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi[2]. Yangi O‘zbekiston sharoitida amalga oshirilayotgan islohotlar turizm sohasining institutsional asoslarini mustahkamlash, xizmatlar sifatini oshirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish hamda raqamli texnologiyalarni keng joriy etishga qaratilgan. Xususan, elektron viza tizimining joriy etilishi, “yagona turizm platformalari”ning yaratilishi, onlayn bronlash tizimlarining rivojlanishi turizm oqimlarini boshqarishda yangi bosqichni boshlab berdi. Bu esa hududiy turizmni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyatini yanada oshirdi[3]. Surxondaryo viloyati misolida turizmni modernizatsiya qilish jarayonlari bir nechta yo‘nalishda amalga oshirilmoqda. Birinchidan, tarixiy-madaniy meros obyektlarini restavratsiya qilish va ularni xalqaro standartlarga mos turistik maskanlarga aylantirish jarayoni jadallashmoqda. Ikkinchidan, ekoturizm yo‘nalishida Boysun, Sariosiyo va Uzun tumanlarining tog‘li hududlarida yangi turistik marshrutlar ishlab chiqilmoqda. Uchinchidan, xizmat ko‘rsatish sohasida mehmonxonalar, oilaviy mehmon uylari va turizm infratuzilmasining kengayishi kuzatilmoqda[4]. Shuningdek, innovatsion rivojlanish tendensiyalari turizm sohasining raqamli transformatsiyasini ham o‘z ichiga oladi. Bu jarayonda mobil ilovalar, GPS asosidagi yo‘nalish tizimlari, virtual ekskursiyalar va raqamli marketing strategiyalari muhim rol o‘ynamoqda. Ayniqsa, xalqaro turistlar oqimini jalb qilishda raqamli platformalarning ahamiyati ortib bormoqda[5]. Surxondaryo viloyatida turizmni rivojlantirishning yana bir muhim jihati bu investitsion muhitni yaxshilashdir. Hududda xorijiy va mahalliy investitsiyalarni jalb qilish orqali yangi turistik majmualar, dam olish maskanlari va xizmat ko‘rsatish markazlari barpo etilmoqda. Bu esa nafaqat iqtisodiy o‘sishni ta’minlaydi, balki yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali aholi bandligini oshiradi[6]. Turizm sohasining modernizatsiyasi jarayonida

davlat va xususiy sektor hamkorligi (PPP modeli) muhim o‘rin tutadi. Xususiy sektorning faol ishtiroki xizmatlar sifatini oshirish, raqobatbardoshlikni kuchaytirish va innovatsion yechimlarni joriy etishda asosiy omillardan biri bo‘lib xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mahalliy aholi ishtirokini kengaytirish orqali “inklyuziv turizm” modeli shakllanmoqda[7]. Global miqyosda turizm sanoatining transformatsiyasi, pandemiyadan keyingi tiklanish jarayonlari va ekologik barqarorlik masalalari Surxondaryo viloyati turizm siyosatiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu sababli, hududiy turizmni rivojlantirishda barqaror rivojlanish tamoyillarini inobatga olish muhim hisoblanadi[8]. Ilmiy jihatdan qaraganda, Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiya qilish jarayoni kompleks tizim sifatida ko‘rib chiqilishi lozim bo‘lib, u iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va texnologik omillarning o‘zaro integratsiyasiga asoslanadi. Bu jarayonni chuqur tahlil qilish hududiy rivojlanish strategiyalarini takomillashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, turizmni innovatsion rivojlantirish nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki madaniy merosni asrash, milliy identitetni mustahkamlash va xalqaro madaniy aloqalarni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Surxondaryo viloyati misolida bu jarayon yanada yaqqol namoyon bo‘lmoqda. Xulosa qilib aytganda, Yangi O‘zbekiston sharoitida Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlantirish tendensiyalarini ilmiy o‘rganish hududning iqtisodiy salohiyatini oshirish, xalqaro turizm bozorida raqobatbardoshlikni ta’minlash va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar tahlili: Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlantirish masalalari jahon turizm fanida keng o‘rganilgan konsepsiyalar bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, ayniqsa turizmning barqaror rivojlanishi, raqamli transformatsiyasi va hududiy klasterlashuv jarayonlari bo‘yicha xorijiy ilmiy maktablar muhim nazariy asoslarni shakllantirgan. Ushbu yo‘nalishda D. Buhalis va R. Butler kabi olimlarning ilmiy qarashlari alohida ahamiyatga ega. D. Buhalis o‘zining raqamli turizm va “e-tourism” konsepsiyasiga oid tadqiqotlarida turizm sohasining raqamlashtirilishi xizmatlar sifatini oshirish, turistlar oqimini optimallashtirish hamda destinatsiyalarni global bozorda raqobatbardosh qilishda asosiy omil ekanligini ta’kidlaydi. Uning fikricha, zamonaviy turizm destinatsiyalari faqat tabiiy yoki madaniy resurslar bilan emas, balki axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining integratsiyasi orqali ham baholanadi. Bu yondashuv Surxondaryo viloyati sharoitida turizmni modernizatsiya qilish jarayonlariga bevosita mos keladi, chunki hududda raqamli platformalar, elektron marketing va onlayn bronlash tizimlarining joriy etilishi turizm oqimlarini boshqarishda yangi bosqichni shakllantirmoqda[9]. R. Butler esa turizm destinatsiyalarining hayotiy sikli nazariyasini ishlab chiqqan bo‘lib, unga ko‘ra har bir turistik hudud rivojlanish, o‘sish, yetuklik va pasayish bosqichlaridan o‘tadi. Butlerning nazariyasi hududiy turizmni rejalashtirishda strategik yondashuvni shakllantirishga imkon beradi. Surxondaryo viloyati misolida ushbu nazariya turizm infratuzilmasini bosqichma-bosqich modernizatsiya qilish, yangi turistik yo‘nalishlarni yaratish va mavjud resurslardan samarali foydalanish zaruratini asoslaydi. Ayniqsa, Boysun, Termiz va Sariosiyo kabi hududlarning turistik siklini qayta faollashtirish Butler yondashuvi doirasida ilmiy jihatdan asoslanadi[10]. Ushbu ikki olimning qarashlarini integratsiyalashgan holda tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, Surxondaryo viloyatida turizmni innovatsion rivojlantirish jarayoni bir tomondan raqamli transformatsiyaga, ikkinchi tomondan esa hududiy rivojlanish sikllarini to‘g‘ri boshqarishga tayanishi lozim. Buhalisning raqamli turizm konsepsiyasi va Butlerning destinatsiya hayotiy sikli nazariyasi o‘zaro uyg‘unlashganda, hududiy turizm siyosatini samarali rejalashtirish uchun kompleks ilmiy asos yaratiladi. Shu bilan birga, zamonaviy xorijiy adabiyotlarda turizmni modernizatsiyalash jarayonida “smart tourism destinations” (aqlli turizm hududlari) konsepsiyasi ham keng yoritilmoqda. Bu yondashuv Buhalis g‘oyalarining davomiy rivoji sifatida qaraladi va u real vaqt rejimida ma’lumot almashish, sun’iy intellektdan foydalanish hamda turistlar tajribasini individuallashtirishga asoslanadi. Surxondaryo viloyati sharoitida ushbu konsepsiyani joriy etish turizmning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Xulosa qilib aytganda, D. Buhalis va R. Butlerning ilmiy yondashuvlari Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlantirish jarayonlarini nazariy jihatdan asoslashda muhim rol o‘ynaydi hamda hududiy turizm siyosatini shakllantirish uchun fundamental ilmiy baza yaratadi.

Metodologik qism: Mazkur tadqiqotda Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlanish tendensiyalarini ilmiy asosda o‘rganish uchun kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli yondashuv tashkil etib, unda turizm sohasi yagona

ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy tizim sifatida qaralib, uning tarkibiy elementlari — infratuzilma, xizmatlar sifati, raqamli texnologiyalar, investitsion muhit va hududiy resurslar o‘zaro bog‘liqlikda tahlil qilindi. Bu yondashuv turizmni alohida sektor emas, balki ko‘p omilli dinamik tizim sifatida o‘rganishga imkon berdi. Shuningdek, tadqiqotda qiyosiy tahlil metodi qo‘llanilib, Surxondaryo viloyatidagi turizm rivojlanish jarayonlari O‘zbekistonning boshqa hududlari hamda ayrim xorijiy davlatlarning turizm modeli bilan solishtirildi. Bu usul orqali hududning kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, modernizatsiya jarayonlarida ustuvor yo‘nalishlar belgilandi. Qiyosiy tahlil natijasida raqamli texnologiyalarni joriy etish darajasi, turizm infratuzilmasining sifati va xizmatlar diversifikatsiyasi bo‘yicha farqlar ilmiy asosda ochib berildi. Statistik tahlil metodi orqali Surxondaryo viloyatiga tashrif buyuruvchi turistlar oqimi, turizm xizmatlari hajmi, investitsiya ko‘rsatkichlari va mehmonxona infratuzilmasi rivojlanish dinamikasi o‘rganildi. Ushbu ma’lumotlar asosida so‘nggi yillarda turizm sohasida kuzatilayotgan o‘sish tendensiyalari aniqlanib, ularning iqtisodiy samaradorligi baholandi. Statistik ko‘rsatkichlar turizmning hudud iqtisodiyotidagi ulushi ortib borayotganini ilmiy jihatdan tasdiqladi. Kontent-tahlil metodi yordamida davlat dasturlari, normativ-huquqiy hujjatlar, strategik reja va konsepsiyalar mazmuni o‘rganilib, ularda belgilangan turizmni rivojlantirish bo‘yicha ustuvor vazifalar tizimlashtirildi. Bu metod orqali Yangi O‘zbekiston sharoitida turizm siyosatining asosiy yo‘nalishlari va innovatsion rivojlanish strategiyalari aniqlab olindi. Empirik kuzatuv metodi esa Surxondaryo viloyatidagi turistik obyektlar, tarixiy-madaniy yodgorliklar, ekoturizm hududlari va xizmat ko‘rsatish infratuzilmasini bevosita o‘rganish orqali amalga oshirildi. Kuzatuv jarayonida turistik xizmatlarning sifati, infratuzilma holati va turistlar uchun yaratilgan sharoitlar amaliy jihatdan baholandi. Bundan tashqari, raqamli tahlil yondashuvi ham qo‘llanilib, turizm sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi, elektron platformalar va onlayn xizmatlarning samaradorligi o‘rganildi. Bu esa innovatsion rivojlanish jarayonlarining zamonaviy bosqichini chuqur tahlil qilish imkonini berdi. Umuman olganda, qo‘llanilgan metodlar majmuasi Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlanish jarayonlarini ko‘p qirrali, tizimli va ilmiy asoslangan tarzda o‘rganishga xizmat qildi hamda tadqiqotning xolisligi va ishonchliligini ta’minladi.

Natijalar: Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, Surxondaryo viloyatida Yangi O‘zbekiston davrida turizmni modernizatsiyalash jarayoni izchil ravishda rivojlanib borayotgan bo‘lib, bunda infratuzilmaning yangilanishi, raqamli texnologiyalarning joriy etilishi, investitsion faollikning oshishi hamda tarixiy-madaniy va ekologik resurslarning turistik mahsulotga aylantirilishi hududning turizm salohiyatini sezilarli darajada oshirgan, shuningdek, Termiz, Boysun va Denov kabi hududlarda turistik oqimning ortishi, xizmat ko‘rsatish sifatining yaxshilanishi va yangi turizm klasterlarining shakllanishi kuzatilgan bo‘lib, bu jarayonlar davlat siyosati va xususiy sektor hamkorligining samarali integratsiyasi natijasida amalga oshgan, ayniqsa raqamli platformalar, elektron bronlash tizimlari va marketing strategiyalarining qo‘llanilishi hududni xalqaro turizm bozoriga yaqinlashtirgan hamda turizmning iqtisodiy multiplikativ samaradorligini oshirgan, shu bilan birga ekoturizm va madaniy turizm yo‘nalishlarining rivojlanishi mahalliy aholi bandligini oshirish va hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilgan.

Muhokama: Mazkur muhokama qismida Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlanish jarayonlari bo‘yicha D. Buhalis va R. Butler ilmiy qarashlari o‘rtasidagi nazariy munozara tahlil qilinadi Buhalis turizmni raqamlashtirish va “smart tourism” konsepsiyasi orqali destinatsiyalar global raqobatbardoshligini oshirish mumkinligini ta’kidlaydi uning fikricha zamonaviy turizm marketingi axborot texnologiyalar bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib turist tajribasini individuallashtirish asosiy omil hisoblanadi shu nuqtai nazardan Surxondaryo viloyatida raqamli platformalar joriy etilishi Buhalis konsepsiyasini tasdiqlaydi ammo Butler yondashuvi esa turizm hududlarining hayotiy sikli orqali rivojlanish bosqichlarini tushuntiradi u har bir destinatsiya rivojlanish o‘sish yetuklik va pasayish bosqichlaridan o‘tishini ta’kidlab Surxondaryo turizm resurslari to‘g‘ri boshqarilmasa pasayish bosqichiga kirib qolishi mumkinligini aytadi shu sababli Butler rejalashtirish va barqaror boshqaruv muhimligini ilgari suradi Buhalis esa texnologiya orqali doimiy yangilanish imkoniyatini ko‘radi bu ikki yondashuv o‘rtasida asosiy farq shundaki Buhalis innovatsiyani tashqi raqamli tizim sifatida ko‘rsa Butler esa ichki tizimli evolyutsiya sifatida ko‘radi Surxondaryo misolida bu ikki yondashuv integratsiyasi zarur chunki faqat raqamlashtirish yetarli emas balki resurslarni siklik

boshqarish ham muhim hisoblanadi zamonaviy tadqiqotlar ham ushbu ikki yondashuvni birlashtirish eng samarali model ekanligini ko‘rsatmoqda xususan Surxondaryo turizm strategiyasida raqamli innovatsiya va barqaror rivojlanish uyg‘unligi asosiy ilmiy xulosa sifatida e’tirof etiladi shu bilan birga ayrim tadqiqotchilar Buhalis modelini haddan tashqari texnologik optimizm deb tanqid qiladilar Butler esa tabiiy resurslar cheklanishini yetarlicha hisobga olmaydi deb baholanadi shunga qaramay har ikki yondashuv Surxondaryo turizm rivojlanishini tushunishda fundamental ahamiyatga ega bo‘lib ular bir-birini to‘ldiradi va kompleks ilmiy model yaratadi natijada Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiya qilish jarayonida raqamli transformatsiya va destinatsiya hayotiy sikli yondashuvi birgalikda qo‘llanilganda eng yuqori samaradorlik kuzatiladi bu esa hududiy turizm siyosatini shakllantirishda ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi shu bilan birga mahalliy boshqaruv organlari uchun strategik qarorlar qabul qilishda muhim metodologik yo‘nalish hisoblanadi kelajakda ushbu ikki nazariya asosida Surxondaryo turizm klasterlarini yanada rivojlantirish mumkin bu esa xalqaro turizm bozorida hudud raqobatbardoshligini oshiradi va iqtisodiy o‘sishni tezlashtiradi shuningdek innovatsion boshqaruv tizimlari joriy etilishi turistlar oqimini barqaror saqlashga yordam beradi shu nuqtai nazardan ilmiy bahs shuni ko‘rsatadiki Buhalis va Butler yondashuvlari qarama qarshi emas balki bir-birini to‘ldiruvchi paradigmalardir ular integratsiyasi Surxondaryo turizmi uchun eng optimal rivojlanish modelini shakllantiradi bu esa zamonaviy turizm fanida muhim ilmiy yo‘nalish sifatida e’tirof etiladi yakunda aytish mumkinki ushbu nazariy integratsiya hududiy turizm siyosatini takomillashtirish va innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi shuningdek turizm sohasida raqamli boshqaruv tizimlarini rivojlantirish Surxondaryo viloyati uchun ustuvor yo‘nalish hisoblanadi bu jarayon kelajakda hudud iqtisodiy barqarorligini yanada mustahkamlaydi va xalqaro hamkorlikni kengaytiradi xususan turizm innovatsiyalari yangi ish o‘rinlarini yaratadi va ijtimoiy farovonlikni oshiradi bu esa ilmiy xulosalarni yanada mustahkamlaydi natija sifatida

Xulosa: Mazkur tadqiqot natijalariga ko‘ra, Surxondaryo viloyatida Yangi O‘zbekiston davrida turizmni modernizatsiyalash va innovatsion rivojlanish jarayonlari izchil chuqurlashib borayotganligi aniqlandi. Hududning boy tabiiy-geografik resurslari, qadimiy tarixiy-madaniy merosi hamda strategik joylashuvi uni respublika turizm tizimida muhim o‘rin egallashiga zamin yaratmoqda. Shu bilan birga, so‘nggi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida turizm infratuzilmasi yangilanib, xizmatlar sifati oshib, raqamli texnologiyalar keng joriy etilmoqda. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, Surxondaryo viloyatida turizmni rivojlantirish jarayonida modernizatsiya va innovatsiya o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, ular birgalikda hududning raqobatbardoshligini oshiruvchi asosiy omilga aylanmoqda. Raqamli platformalar, elektron xizmatlar, onlayn marketing va “aqlli turizm” elementlarining joriy etilishi hududni xalqaro turizm bozoriga integratsiyalashuvini tezlashtirmoqda. Shuningdek, ekoturizm va madaniy turizm yo‘nalishlarining rivojlanishi mahalliy aholi bandligini oshirish, kichik biznes subyektlarini qo‘llab-quvvatlash hamda hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Investitsion muhitning yaxshilanishi esa yangi turistik majmualar va xizmat ko‘rsatish tarmoqlarining shakllanishiga imkon yaratmoqda. Ilmiy jihatdan olib qaralganda, Surxondaryo viloyatida turizmni modernizatsiyalash jarayoni tizimli, kompleks va ko‘p omilli yondashuvni talab etadi. Buhalisning raqamli turizm konsepsiyasi hamda Butlerning destinatsiya hayotiy sikli nazariyasi ushbu jarayonni tahlil qilishda muhim nazariy asos bo‘lib xizmat qildi. Ushbu ikki yondashuv integratsiyasi hududiy turizm siyosatini samarali rejalashtirish uchun ilmiy asos yaratadi. Umuman olganda, Surxondaryo viloyatida turizmni innovatsion rivojlantirish istiqbollari yuqori bo‘lib, kelgusida raqamli transformatsiya, barqaror rivojlanish tamoyillari va klasterlashuv jarayonlarini yanada kengaytirish orqali hududni xalqaro darajadagi raqobatbardosh turistik markazga aylantirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Bayirbekovna A. G. Ensuring gender equality in the new uzbekistan–the basis of a sustainable future //Research Focus. – 2024. – Т. 3. – №. 1. – С. 74-77.
2. Биржаков М. Б. и др. Индустрия туризма: перевозки //СПб.: Герда. – 2001. – С. 25.
3. Bayirbekovna A. G. Ayollar mehnat migratsiyasining yo’nalishlari va rivojlanish omillari //Research Focus. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 48-52.

4. Исломова Ф. Ўзбекистонда туристик-рекриацион ресурслардан фойдаланиш ҳолати ва динамикаси таҳлили //advanced economics and pedagogical technologies. – Т. 2. – №. 4. – С. 484-490.
5. Azamatova G., Otarbayeva G. Considerations on the Problem OF Illegal Migration AND Human Trafficking //Green Economy and Development. – Т. 2. – №. 4. – С. 663675.
6. Миронов А. Г., Чудаева О. И. Туристическая индустрия: понятие и структура //Science Time. – 2016. – №. 6 (30). – С. 221-224.
7. Назарова Р. Р., Саидов У. У. Ўзбекистонда туризм соҳасини ривожлантиришда давлат-хусусий шериклик моделларини татбиқ этиш йўналишлари //Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting. – 2025. – Т. 5. – №. 02. – С. 157-170.
8. Пулотов А. А. Туристик кластерларни самарали бошқариш стратегиялари борасида хориж тажрибаси //Экономика и социум. – 2025. – №. 12-1 (139). – С. 842-853.
9. Рахимова Г. М. и др. Узбекистонда экологик туризмни ривожлантириш //zamonaviy ta'limda fan va innovatsion tadqiqotlar jurnali. – 2026. – Т. 4. – №. 2. – С. 98-101.
10. Суюнова К. Б. Ўзбекистонда туризм соҳасидан фойдаланиш самародорлигини ошириш буйича амалга оширалаётган ислоҳатлар //Интернаука. – 2020. – №. 42-2. – С. 85-86.